

AZ EMBERISÉG EGYSÉGE ÉS ISTEN

A kereszténység a harmadik évezred elején

Nem minden korszakban jelentkezett elemi erővel a helyzetértékelés igénye, az elmúlt fél évezred során azonban rendszeresen szükségesnek tűnt, legalábbis Európában, hogy meghatározhatók legyenek az adott kort jellemző alapvető tényezők. Az ötszáz éves időtáv kezdete két nagyszabású átalakulási folyamathoz kötődik: egyrészt a reneszánszhoz, másrészt a reformációhoz. Mindkét mozgalom azzal a törekvéssel lépett színre, hogy a kezdetekhez visszafordulva lépjen előre: a reneszánsz az antik kultúra, a reformáció a korai kereszténység felelevenítésében látta a jövő kulcsát – egyaránt visszatekintve igyekeztek előrettekinteni. Ettől az önmaga pozícióját a múlt és a jövő között megszabni próbáló időszakról fogva a konkrét történelmi helyzet felmérésének szándéka szervesen hozzátartozott minden korhoz. Miben jelölhetők meg egy ilyen önkép legalapvetőbb vonásai a kereszténységgel kapcsolatban a harmadik évezred elején?

A kereszténységnek ma számtalan nehézséggel kell szembeállnia, ha megpróbálja megértetni önmagát. Általánosságban talán kijelenthető, hogy olyan válaszokkal és felvilágosításokkal szolgál, amelyekhez a kor átlagos tudatában (ha létezik ilyen) egyszerűen nincsenek kérdések. Ha valakiben nem él az igazság megismerésének emésztő vágya, ha valakit nem nyugtalanítanak az emberi létezés korlátai és határai, ha valakit nem rémiszt meg az élet végessége, ha valaki nem érez olyan eleméntáris igényt a boldogságra, amelyet semmivel sem tud kielégíteni, amit maga körül talál – akkor nem könnyen tud mit kezdeni azzal, amit a kereszténység tár elé, ráadásul sokszor olyan elvont és nehézkes nyelvezettel, amely szinte érthetetlen a harmadik évezred emberének.

Éppen ezért a kereszténység lényegét ma sokféle szempontból és sokféle nyelvi formában próbálják kifejezni. A legegyszerűbb talán azt állítani, hogy a kereszténység az ember lényegéről kíván elmondani valamit. Arra mutat rá, hogy az ember leírására vállalkozó természettudományos, szociológiai, pszichológiai és történelmi erőfeszítések nem tudják kimerítően megragadni az ember emberségét, az ugyanis, ha következetesen kérdezzünk és nyitottan gondolkodunk, minden bevett kategórián túlmutat. Az ember képtelen önmaga meghatározására – a lényege ugyanis olyan mélységekbe nyúlik, amelyek felfoghatatlanok számára. Az embernek igazán csak úgy érdemes (bár nem feltétlenül könnyű úgy) élnie, hogy ezekre a mélységekre irányítja a figyelmét, és a kereszténység ehhez az életformához kíván segítséget és útmutatást kínálni.

Már ebből is egyértelmű, hogy nem csupán tanítást és tanítételeket közöl, amelyek megtanulhatók, visszamondhatók és ellenőrizhetők. Teljes életprogramot kínál, amely meggyőződése szerint nem korlátok közé szorítja, hanem igazi szabadságra nyitja meg az embert. Ez az életprogram a radikális szabadság programja. Az emberiség nagy része nem szabad és nem nagykorú, vallja a kereszténység, mert olyan tényezők rabja, amelyek különböző illúziók, hamis vágyak és önmagával kapcsolatos tudatlanság fogságában tartják. Egyetlen ember volt a történelem folyamán, aki teljesen nyitott és szabad tudattal viszonyult a valósághoz, s éppen ezért teljesen szabad volt – a kereszténység pedig ennek az embernek, Jézus Krisztusnak a tudatformáját, a látásmódját és ezzel együtt az egész létezését próbálja átadni minden kor emberének.

Amennyire kedvezőtlennek tűnik a harmadik évezred állapotja ehhez a vállalkozáshoz, annyira termékeny lehetőségeket is kínál. Egyrészt az észak-atlanti világban (Amerikában és Európában) hosszú ideje nem tapasztalt spirituális érdeklődés tapasztalható. Széles tömegekben ébred fel annak az igénye, hogy szellemi és lelki tartalmat adjanak az életüknek, s kapcsolatba lépjenek a valóság olyan dimenzióival, amelyek túlnyúlnak a közvetlenül tapasztalható tényezőkön. Az újfajta spirituális robbanásnak természetesen számos visszás jelleménye van, összességében viszont mérhetetlen lehetőséget kínál a kereszténység számára, amely a történelme folyamán hallatlan spirituális bölcsességet halmozott fel, egyszerűen csak elfelejtette, s már sem a szószéken, sem a gyóntatószékben nem kínálja fel a belsőleg gyótródó mai embernek.

Másrészt az európai kultúrában egészen meglepően eleven reneszánsza van az emlékezésnek, mindannak, ami az emlékezéssel kapcsolatos, mégpedig nemcsak egyéni, hanem közösségi síkon is. Egyre nagyobb hangsúlyt kap az a tény, hogy a családi, nemzeti, művészi és vallásos közösségek sajátos emlékezetet táplálnak, amely sokszor ugyan torz és egyoldalú, mégis elengedhetetlen a közösségek létezéséhez. A keresztény gondolkodók ma arra figyelmeztetnek, hogy a közös emlékezetnek elsősorban azokra kell irányulnia, akiket a fejlődés lábában égő civilizáció hajlamos elfelejteni: a szerencsétlenül jártakra, a leigázottakra, a vesztesekre, az ártatlanul szenvedőkre, az igazságtalanul mellőzöttekre.

Vásárhelyi LÁTÓHATÁR — www.vasarhelyilatohatar.hu

V. évf. 20. szám 2014/4. Kiadja: HDK Hód-Biotech Kft. Felelős kiadó: Fuchsz Máté ● **Szerkesztőség:** 6800 Hódmezővásárhely, Rudnay Gyula u. 49. fsz. 2.

E-mail: benakk@gmail.com Telefon: 06 20 280 2529 ● Főszerkesztő: Benák Katalin. Szerkesztők: irodalom - Simon Ferenc, művészet - Hézős Ferenc, Bodó Péter, helytörténet: Borus Gábor, történelem - Szent Csilla, kultúra - Soós Csilla, fotótechnika - Gaál Györgyi. Nyelvi lektorok: dr. Radicsné dr. Ruzsa Ilona és Takátsyné Farkas Irén ● Nyomda: Norma Nyomda, Hódmezővásárhely, Rostás Pál nyomdavezető ● Kapható: LÍRA KÖNYVESBOLT, EMLÉKPONT, KÁLVIN ANTIRVÁRIUM, NÉMETH LÁSZLÓ VÁROSI KÖNYVTÁR, VÁSÁRHELYI LÁTÓHATÁR SZERKESZTŐSÉGE ● **Megrendelhető:** Vásárhelyi Látóhatár Szerkesztősége 6800 Hódmezővásárhely, Rudnay Gyula u. 49. fsz. 2. e-mailben benakk@gmail.com és személyesen. Fizetés módja: postán, személyesen és átutalással: Raiffeisen Bank Rt. 12067008-00149806-00100007

● HU ISSN 2061-8182 Ny.t. 163/0239/2/2010.

©Vásárhelyi Látóhatár. Minden jog fenntartva! Első közlésű, elektronikus formátumú, nyelviellenőrzött kéziratot fogadunk, mely tartalmáért a szerző vállal felelősséget.

További információink és az *Adatvédelmi nyilatkozatunk* megtekinthető a www.vasarhelyilatohatar.hu portálunkon.

2014-ben alapítványi támogatónk: Czirbusz Piroska Emlékére a Hódmezővásárhelyi Művészetekért Közalapítvány

Ha rájuk emlékezve nem reméljük minden erőnkkel, hogy a történelem veszteségeire és szenvedőire végső igazságosság vár még, akkor a saját emberségünknek lényeges elemeit áldozzuk fel a fejlődéssel és az anyagi gyarapodással járó kulturális amnézia érdekében.

Harmadsorban a kereszténység önértelmezésének tisztázásához a vallás és az erőszak összefüggésének napjainkban tapasztalható kidomborítása is nagymértékben hozzájárul. Az újabb keletű valláskritika egyik ismétlődő bírálata, hogy irracionális jellegénél fogva a vallás lényegileg hajlik az erőszakra. Hogy az egyistenhit minden formája kizárja a többi vallási elképzelést, s ezért az eltérő nézetek képviselőit óhatatlanul elnyomni igyekeznek – ez a szempont lépten-nyomon felbukkan a mai valláselméleti munkákban. Ezzel kapcsolatban a kereszténység (bár a történelme korántsem makulátlan) azt hangsúlyozza, hogy a vallási motivációjú erőszak az úgynevezett tengelykor (a Kr. e. első évezred közepétől végbemenő gondolati forradalom) előtti időszak terhes öröksége, amely kísértésként minden tengelykor utáni vallásban jelen van, de olyan primitív tényezőt jelent, amely csak a vallással szemben kialakított téves emberi viszonyulásnak lehet a következménye.

Az egyoldalúan anyagi civilizációval szakítani próbáló spirituális forradalom, a gazdasági előrehaladás fetisizálásával szemben fellépő emlékezeti kultúra és a tengelykor erőszakellenességének hangsúlyozása egyaránt a kereszténység egyik alapvető meggyőződését helyezi előtérbe: az emberiség egységét. Spirituális téren egyértelmű, hogy az emberek közösségének szerkezete a kölcsönös függésre épül: minden emberi cselekedetnek, minden döntésnek, sőt minden gondolatnak is olyan hatása van, amely az egész emberiségre kihat, ezért saját életének alakításával minden ember egyúttal a teljes emberi család életére is hatással van. Az emlékezet szempontjából egyértelmű, hogy az elfeledett, kismisített, ártatlanul szenvedő múltbeli nemzedékek nélkül egyetlen emberi közösség sem élhet valóban humánus életet, s a jövő alakításához elengedhetetlen azok emlékezete, akiknek a sorsa kínzó kérdésként és gyötrő kiáltásként érkezik el ma hozzánk. Az erőszak szempontjából egyértelmű, hogy az emberiség még nem értette meg teljes valóságában a kereszténység üzenetét, s még nem sajátította el azt a látásmódot, amelyet a kereszténység alapítója kívánatosnak tartott, akinek szemében az elesettek, a saját hibáik miatt gyötrődők, a szenvedélyes keresők, a hétköznapi szürkeségben tengődők, a szegények és az életben csetlő-botlók számítottak a legértékesebbnek, nem pedig azok, akiket mai civilizációnk előtérbe helyez: az ügyesek, a hatalmasok, az életben boldogulók, a tehetősek és az önmagukkal elégedettek.

Nagyon nehéz meghatározni, hogy miként látta az életet és a valóságot a kereszténység alapítója. De mind az élet, mind a valóság mellett elmegy, aki nem akar behatolni a látásmódjába. Hogy mit jelent embernek, szabad, önálló, érett és semmiféle emberi hatalomnak be nem hódoló embernek lenni, azt Jézus Krisztus mutatta meg az emberiségnek. Nagyon nehéz meghatározni, hogy kicsoda az, akit a kereszténység Istennek nevez. De minden bizonnyal az vállalkozik a legnagyobb emberi kalandra, aki a megismerésének szenteli magát. Ehhez az egész embert igénybe vevő vállalkozáshoz szeretne segítséget nyújtani (tanításával, rítusaival és spirituális bölcsességével) az a vallás, amelyet kereszténységnek nevezünk.

GÖRFÖL TIBOR A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM TANÁRA,
FELESÉGE GÖRFÖL-TÓTH ANNA ORVOS ÉS KISLÁNYUK

Életem során a katolikus hitben találtam meg azt a szellemi erőt, amely az egész valóság középpontját felmutatva minden irányban lehetővé teszi a szellemi tájékozódást, s közben az élet, a kézzelfogható, nyers és közvetlen világ iránt is érzékenységet és tiszteletet tud ébreszteni. A katolikus tájékozódás igénye indított arra, hogy klasszika filológiát tanuljak: a görög és a latin nyelv révén az ókori és a középkori kereszténység világát akartam megismerni. Párhuzamosan teológiai tanulmányokat is folytattam, s idővel egyre szomorúbbnak láttam a magyar nyelven hozzáférhető teológiai irodalom helyzetét: fiatal egyetemistaként azzal kellett szembesülnöm, hogy a régmúlt és a közelmúlt nagyjai szinte egyáltalán nem olvashatók magyarul.

Ezért eleinte szinte teljes mértékben a fordítás ügyének szenteltem magam. Módomban állt a huszadik századi teológiai gondolkodás több jelentős alakjának művét magyarra ültetni. Elsősorban Hans Urs von Balthasar, Karl Rahner, Johann Baptist Metz és Wolfhart Pannenberg könyveit fordítottam le és adtam ki. Emellett misztikatörténeti kézikönyvek, teológiai és vallástörténeti lexikonok, illetve a keresztény spiritualitás területéhez tartozó művek kiadásában működtem közre.

A klasszikus keresztény szerzőkön kívül a közelmúlt szellemi nagyjai közül elsősorban Hans Urs von Balthasar, Karl Rahner és Henri de Lubac a legfontosabb számomra, kiegészülve a karthauzi és a trappista monasztikus kultúra vallási világának szellemi gyümölcseivel.

Jelenleg egyházi tárgyú és kultúraelméleti tárgyakat oktatok a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészszakán, teológiai és lelkiismereti folyóiratoknak írok tanulmányokat, vallásszociológiai és teológiai könyveket fordítok, s igyekszem megírni egy emlékezeti kultúrákkal foglalkozó tankönyvet és egy istentani kötetet.

Hódmezővásárhelyen a feleségem, Görföl-Tóth Anna révén telepedtem le, aki a helyi kórház orvosa.